

RAPORT Z PRZEPROWADZONYCH WIZYT STUDYJNYCH W POLSCE ORAZ NORWEGII – KWIECIEŃ/MAJ 2014

W pierwszej połowie 2014 r. zorganizowane zostały dwie wizyty studyjne w ramach współpracy między Ministerstwem Sprawiedliwości a Norweską Krajową Administracją Sądową. Norweska Krajowa Administracja Sądowa jest instytucją partnerską w projekcie predefiniowanym: *Wzmocnienie pozycji osób pokrzywdzonych przestępstwem i wsparcie świadków w postępowaniu karnym*, realizowanym w ramach Programu Operacyjnego *Budowanie potencjału instytucjonalnego i współpraca w obszarze wymiaru sprawiedliwości/Poprawa skuteczności wymiaru sprawiedliwości*, którego Beneficjentem jest Departament Współpracy Międzynarodowej i Praw Człowieka w Ministerstwie Sprawiedliwości.

Wizyty były doskonałą wartością dodaną do projektu, ich celem była wymiana dobrych

praktyk w dziedzinie wsparcia osób pokrzywdzonych przestępstwem oraz świadków, zapoznanie uczestników z przyjętymi w obu krajach rozwiązaniami oraz zasadami funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości. Podczas spotkań dyskutowano na temat możliwości rozwinięcia współpracy między Polską a Norwegią dotyczącej działań na rzecz świadków. Koszty wizyt zostały pokryte ze środków Funduszu Współpracy Dwustronnej.

Wizyta studyjna przedstawicieli Norweskiej Krajowej Administracji Sądowej w Warszawie, 31 marca – 3 kwietnia 2014 r.

Program:

- spotkanie z Podsekretarzem Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości – Panem Wojciechem Węgrzynem i przedstawicielami Departamentu Współpracy Międzynarodowej i Praw Człowieka
- wizyta w Fundacji *Dzieci Niczyje*,
- wizyta w Sądzie Rejonowym dla miasta stołecznego Warszawy w Warszawie,
- wizyta w Sądzie Rejonowym dla Warszawy Pragi-Południe w Warszawie,
- wizyta w Ogólnopolskim Pogotowiu dla Ofiar Przemocy w Rodzinie *Niebieska Linia*

Uczestnicy:

ze strony polskiej:

- Wojciech Węgrzyn – Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości,
- Marzena Kruk – Naczelnik Wydziału ds. Pokrzywdzonych Przestępstwem i ds. Promocji Mediacji,
- Michał Lewoc – Naczelnik Wydziału ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,
- Katarzyna Pawlicka – sędzia w Wydziale ds. Pokrzywdzonych Przestępstwem i ds. Promocji Mediacji,
- Agata Oklej – starszy specjalista w Wydziale ds. Pokrzywdzonych Przestępstwem i ds. Promocji Mediacji,
- Przemysław Nozdryn-Płotnicki – główny specjalista w Wydziale ds. Pokrzywdzonych Przestępstwem i ds. Promocji Mediacji,
- Tomasz Cabala - główny specjalista w Wydziale ds. Pokrzywdzonych Przestępstwem i ds. Promocji Mediacji
- Wojciech Deptuła – specjalista w Wydziale ds. Międzynarodowych Procedur Ochrony Praw Człowieka,

- Iwona Leschied – główny specjalista w Wydziale ds. Postępowań przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka,
- Michał Sarnicki – główny specjalista w Wydziale Prawno-Traktatowym
- reprezentanci instytucji, w których odbywały się poszczególne spotkania;

ze strony norweskiej:

- Bernt Bahr, Prezes Sądu Okręgowego w Nedre Romerike,
- Jenny Melum, Norweska Krajowa Administracja Sądowa,
- Sigrid Bellamy, Norweski Czerwony Krzyż,
- Heidi Bruvoll, Dyrektor Sądu Okręgowego w Nedre Romerike,
- Marthe Hamran, Norweska Krajowa Administracja Sądowa;

Wizyta rozpoczęła się spotkaniem z Podsekretarzem Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości, Panem Wojciechem Węgrzynem i pracownikami Departamentu Współpracy Międzynarodowej i Praw Człowieka. Podczas spotkania zaprezentowano zadania wykonywane

przez poszczególne wydziały w Departamencie. Pracownicy Wydziału ds. Pokrzywdzonych Przystępstwem i ds. Promocji Mediacji, przedstawili działania podejmowane na rzecz osób pokrzywdzonych przystępstwem. Szczególną uwagę poświęcono Funduszowi Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej - państwowemu funduszowi celowemu, który, między innymi, umożliwia wsparcie pokrzywdzonych przystępstwem i członków ich rodzin na szeroką skalę. Szczegóły dotyczące Funduszu zostaną zaprezentowane w dalszej części raportu.

Goście z Norwegii odwiedzili Sąd Rejonowy dla miasta stołecznego Warszawy oraz Sąd Rejonowy dla Warszawy Pragi-Południe w Warszawie, gdzie zapoznali się z działaniem wymiaru sprawiedliwości w praktyce. Mieli okazję porozmawiać z sędziami orzekającymi w sprawach karnych o rozwiązaniach umożliwiających wsparcie osób pokrzywdzonych przystępstwem oraz świadków. Dyskusja dotyczyła zarówno rozwiązań proceduralnych, jak i zasad pracy punktów obsługi interesanta w sądach. Możliwość bezpośredniej obserwacji pracy polskich sądów stanowi doskonałą podstawę do dyskusji na temat rozwiązań, które można by wprowadzić podczas dalszej współpracy.

W trakcie wizyt w Ogólnopolskim Pogotowiu dla Ofiar Przemocy w Rodzinie *Niebieska Linia* oraz Fundacji *Dzieci Niczyje* został zaprezentowany polski system wsparcia osób pokrzywdzonych przystępstwem. Oba podmioty na co dzień zajmują się pomocą ofiarom przystępstw. Wizyta w Ogólnopolskim Pogotowiu dla Ofiar Przemocy w Rodzinie: *Niebieska Linia* dotyczyła zasad udzielania wsparcia osobom pokrzywdzonym przystępstwem, źródeł finansowania takiej pomocy, zakresu świadczeń oraz inicjatyw na rzecz poszerzania wsparcia. Podczas spotkania w Fundacji *Dzieci Niczyje* zaprezentowano rozwiązania dotyczące przesłuchiwanie małoletnich świadków w tzw. przyjaznym pokoju przesłuchań. Fundacja posiada bogate doświadczenie w dziedzinie przesłuchiwanie oraz wspierania najmłodszych ofiar przystępstw, jest pionierem w zakresie tworzenia przyjaznych pokoi przesłuchań - jako pierwsza w Polsce utworzyła takie miejsce. Bliższe informacje zostały zaprezentowane w dalszej części raportu.

Fundusz Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej – zasady udzielania pomocy pokrzywdzonym przystępstwem w Polsce

W dniu 15 listopada 2012 r. weszła w życie Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/29/UE, *ustanawiająca normy minimalne w zakresie praw, wsparcia i ochrony ofiar przystępstw oraz zastępująca decyzję ramową Rady 2001/220/WSiSW*. Dyrektywa ta nakłada na państwa

członkowskie obowiązki zapewnienia ofiarom przestępstw oraz członkom ich rodzin możliwości bezpłatnego korzystania z poufnych usług wspierania ofiar. Zgodnie z artykułem 8 Dyrektywy, ofiarom przestępstw należy zapewnić dostęp do usług wsparcia polegających na dostarczaniu informacji i porad, wsparcia emocjonalnego i psychologicznego, a także praktycznej pomocy. Usługi te często mają kluczowe znaczenie dla rehabilitacji ofiar oraz pomagają im w radzeniu sobie ze skutkami przestępstwa i stresem związanym z wszelkimi formami postępowania karnego. Wspomniane wsparcie powinno być zapewnione jak najwcześniej od momentu popełnienia przestępstwa, niezależnie od tego, czy przestępstwo zostało zgłoszone.

W Polsce pomoc osobom pokrzywdzonym przestępstwem jest udzielana ze środków Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej - państwowego funduszu celowego utworzonego na podstawie art. 43 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r.- *Kodeks karny wykonawczy* (Dz. U. Nr 90 poz.557 z późn. zm.). Dysponentem Funduszu jest Minister Sprawiedliwości. Szczegółowe regulacje dotyczące Funduszu zostały zawarte w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 6 lutego 2014 r. *w sprawie Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej* (Dz. U. z 2014 r., poz. 189).

Środki funduszu, przewidziane na pomoc pokrzywdzonym przestępstwem i członkom ich rodzin mogą być przeznaczane na:

- organizowanie i finansowanie pomocy prawnej, w tym alternatywnych metod rozwiązywania konfliktów;
- pokrywanie kosztów związanych z psychoterapią lub pomocą psychologiczną, w tym organizowanie i finansowanie pomocy przez osobę pierwszego kontaktu;
- pokrywanie kosztów świadczeń zdrowotnych, wyrobów medycznych, w tym przedmiotów ortopedycznych oraz środków pomocniczych, jeżeli jest to niezbędne w procesie leczniczym doznanego uszczerbku na zdrowiu wynikającego z przestępstwa lub jego następstw;
- pokrywanie kosztów związanych z edukacją ogólnokształcącą i zawodową, także na zasadach indywidualnego kształcenia, odpowiednio do wieku i potrzeb edukacyjnych osób uprawnionych;
- pokrywanie kosztów czasowego zakwaterowania lub udzielania schronienia;
- finansowanie okresowych dopłat do bieżących zobowiązań czynszowych za lokal mieszkalny, do którego osoba uprawniona posiada tytuł prawny, a lokal mieszkalny nie jest użytkowany przez inne osoby;
- dostosowanie lokalu mieszkalnego lub budynku mieszkalnego do potrzeb osoby pokrzywdzonej przestępstwem w przypadku, gdy utrata sprawności fizycznej nastąpiła w wyniku przestępstwa;
- finansowanie przejazdów środkami komunikacji publicznej lub pokrywanie kosztów transportu

związanych z uzyskiwaniem świadczeń;

- pokrywanie kosztów żywności lub bonów żywnościowych;

- pokrywanie kosztów zakupu odzieży, bielizny, obuwia, środków czystości i higieny osobistej;

Środki na ww. cele pochodzą przede wszystkim z orzeczonych przez sądy nawiązek oraz świadczeń pieniężnych od sprawców przestępstw. Dysponent Funduszu organizuje otwarty konkurs ofert dotyczący udzielania pomocy osobom pokrzywdzonym przestępstwem, w którym mogą uczestniczyć jednostki niezaliczane do sektora finansów publicznych i nie działające w celu osiągnięcia zysku, w tym stowarzyszenia, fundacje, organizacje i instytucje. Zainteresowane podmioty składają oferty z propozycją działań, które wykonają w razie otrzymania dotacji z Funduszu. Po przeprowadzeniu konkursu zostają zawarte umowy z podmiotami, których oferty uzyskały odpowiednią ilość punktów. Umowy dotyczą przekazania dotacji pieniężnej na realizację konkretnych zadań na rzecz pokrzywdzonych przestępstwem i członków ich rodzin. Osoby zainteresowane uzyskaniem pomocy zgłaszają się bezpośrednio do podmiotu, który uzyskał dotację.

Do chwili obecnej Ministerstwo Sprawiedliwości przeprowadziło pięć otwartych konkursów ofert na powierzenie realizacji wspomnianych zadań. W konkursie przeprowadzonym w 2014 r. wyłoniono 31 podmiotów udzielających pomocy na terenie całego kraju, którym przyznano dotacje na łączną kwotę blisko 16 000 000 zł (blisko 4.000.000 Euro). Wiele podmiotów realizuje zadania nie tylko w siedzibie głównej, ale także w filiach.

Przyjazny pokój przesłuchań

Powodem, dla którego wprowadzono instytucję przyjaznego pokoju przesłuchań, jest zapewnienie dzieciom - ofiarom wykorzystywania i przemocy, przyjaznych warunków złożenia zeznań, które pozwolą na zminimalizowanie stresu, a przy tym uzyskanie wiarygodnego materiału dowodowego. Takim celom przyświecała nowelizacja kodeksu postępowania karnego dokonana ustawą z dnia 13 czerwca 2013 r. o *zmianie ustawy - Kodeks karny, oraz ustawy - Kodeks postępowania karnego* (Dz. U. z 2013 r., poz..849). Założeniem zmian było rozszerzenie kręgu osób, które składają zeznania w przyjaznych pokojach przesłuchań. W przypadku najpoważniejszych przestępstw przeciwko wolności seksualnej i obyczajności tryb ten stosuje się również wobec dorosłych pokrzywdzonych.

Obecnie na terenie całego kraju, w sądach, oraz innych placówkach działa 76 przyjaznych pokoi przesłuchań, które posiadają certyfikat wydawany przez Ministerstwo Sprawiedliwości oraz

Fundację *Dzieci Niczyje*. Ministerstwo i Fundacja od 2008 roku realizują projekt certyfikacji miejsc przyjaznego przesłuchiwania dzieci w ramach *Koalicji na Rzecz Przyjaznego Przesłuchiwania Dzieci*.

Z uwagi na znowelizowane przepisy Kodeksu postępowania karnego istnieje potrzeba utworzenia kolejnych przyjaznych pokoi przesłuchań, ponieważ - jak stanowią przepisy przejściowe - jeżeli na obszarze właściwości sądu nie ma takiego pomieszczenia, przesłuchania mogą być prowadzone w innym miejscu nie dłużej niż do dnia 27 lipca 2015 r.

Wymagania w zakresie tworzenia oraz funkcjonowania przyjaznych pokoi przesłuchań zostały określone w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 grudnia 2013 roku w sprawie sposobu przygotowania przesłuchania przeprowadzonego w trybie określonym w art. 185a-185c Kodeksu postępowania karnego (Dz. U. z 2013 r., poz. 1642).

W ramach projektu *Wzmocnienie pozycji pokrzywdzonych przestępstwem oraz wsparcie świadków w*

postępowaniu karnym planowane jest utworzenie co najmniej 20 przyjaznych pokoi przesłuchań na terenie całej Polski.

Wizyta studyjna przedstawicieli Ministerstwa Sprawiedliwości i Fundacji “Dzieci Niczyje” w Oslo, 19-22 maja 2014 r.

Program wizyty:

- prezentacja norweskiego systemu wymiaru sprawiedliwości oraz systemu wsparcia świadków,
- wizyta w Sądzie Okręgowym w Oslo,

- prezentacja współpracy z organizacjami pozarządowymi,
- wystąpienie przedstawicielki Norweskiego Czerwonego Krzyża,
- omówienie systemu wsparcia świadków w Sądzie Okręgowym w Oslo,
- prezentacja wsparcia świadków w praktyce,
- wykład dotyczący zapewnienia wsparcia pokrzywdzonym i świadkom w tzw. *sprawy 22 lipca* (dot. norweskiego terrorysty Andersa Breivika),
- dyskusja nt. kolejnych kroków we współpracy między Polską i Norwegią w obszarze wsparcia dla świadków,
- dyskusja na temat projektu pilotażowego,
- dyskusja na temat działań w ramach projektu - podsumowanie wizyt studyjnych i kwestii szkoleń dla przyszłych trenerów

Jednym z celów wizyty było poznanie szczegółów systemu wsparcia świadków, realizowanego przez Norweski Czerwony Krzyż we współpracy z Norweską Krajową Administracją Sądową. Spotkania miały miejsce w Sądzie Okręgowym w Oslo.

Uczestnicy:

Strona norweska:

- Bernt Bahr, Prezes Sadu Okręgowego w Nedre Romerike,
- Jenny Melum, Doradca, Norweska Krajowa Administracja Sądowa,
- Anne Cecilie Fossum, Norweski Czerwony Krzyż,
- Sigrid Bellamy, Norweski Czerwony Krzyż,
- Markus Iestra, Sąd Okręgowy w Oslo,
- Marthe Hamran, Norweska Krajowa Administracja Sądowa,

Strona polska:

- Maria Keller-Hamela, Dyrektor ds. Współpracy Międzynarodowej, Fundacja “Dzieci Niczyje”;
- Marzena Kruk, Naczelnik Wydziału ds. Pokrzywdzonych Przepęstwem i ds. Promocji Mediacji,
- Katarzyna Pawlicka, Sędzia w Wydziale ds. Pokrzywdzonych Przepęstwem i ds. Promocji Mediacji,
- Agata Oklej, Starszy Specjalista w Wydziale ds. Pokrzywdzonych Przepęstwem i ds. Promocji Mediacji,
- Tomasz Cabała, Główny Specjalista w Wydziale ds. Pokrzywdzonych Przepęstwem i ds. Promocji Mediacji,

Opieka nad świadkami w sądach w Norwegii

- *Tłó*

Przed wprowadzeniem systemu wsparcia świadków w norweskim sądownictwie, w siedzibach sądów nikt nie interesował się ich sytuacją. Żadna instytucja ani organizacje nie zajmowała się ani też nie była zobowiązana do takich działań.. Większość świadków była wzywana do sądów zbyt wcześnie, co powodowało, że musieli długo oczekiwać na wezwania na salę rozpraw. Sądy w Norwegii na ogół nie posiadają ochrony i świadkowie byli pozostawieni sami sobie.

Ponieważ świadkowie są bardzo ważną grupą dla społeczeństwa oraz wymiaru sprawiedliwości, postawione zostały pytania: czy świadkowie otrzymują wsparcie adekwatne do pełnionej roli ?; co należy uczynić w celu zwiększenia ich komfortu?

W ciągu ostatnich 10 lat większość norweskich sądów przeprowadziła z inicjatywy Norweskiej Krajowej Administracji Sądowej seminaria dotyczące lepszej obsługi osób biorących

udział w postępowaniu. W rezultacie zwiększonego nacisku na potrzeby interesantów, wprowadzono dla nich regularne ankiety oraz spotkania z przedstawicielami wymiaru sprawiedliwości. Dostrzeżono potrzebę zapewnienia interesantom - zaraz po znalezieniu się w budynku sądu - w pełni swobodnego dostępu do stanowiska informacyjnego, prowadzonego przez wyspecjalizowany personel.

Zmieniono praktykę wzywania świadków. W porozumieniu z prokuraturą ustalono, że świadkowie nie powinni być wzywani zanim nie nadejdzie ich kolej na złożenie zeznań.

Obecnie kładzie się również nacisk na przygotowanie dla świadków broszur, informacji online oraz aplikacji na telefony komórkowe. Środki te, wraz ze wspomnianymi regularnymi spotkaniami z pracownikami wymiaru sprawiedliwości, posłużyły jako kluczowe zmiany, dzięki którym poprawiła się sytuacja świadków i pozostałych interesantów w sądach.

W sprawie wsparcia dla świadków – zob. dalej.

Organizacja wsparcia dla świadków w Norwegii:

Tło

Przeprowadzone w Anglii badania wykazały, że świadkowie chcieliby:

- czuć się w sądzie bezpiecznie i komfortowo,
- być w pełni informowani o przebiegu rozprawy w danym dniu,
- aby ceniono ich czas,
- aby doceniano ich wkład w przebieg sprawy.

Jeżeli świadkowie otrzymują możliwie dużo informacji o tym, co się wydarzy, np. o tym kto będzie obecny na sali rozpraw, które miejsca na sali zajmują poszczególne strony postępowania, czują się bardziej komfortowo podczas składania zeznań.

Czym jest wsparcie dla świadków w praktyce

Wsparcie dla świadków w pierwszej kolejności zmierza do udzielenia im zrozumiałej informacji oraz wskazówek związanych z przesłuchaniem. Oznacza to, że osoby wspierające świadków powinny posiadać wiedzę z zakresu systemu sądownictwa i prawa, zdolność do łatwego nawiązywania kontaktu z ludźmi, a także przekazywania informacji i przyjmowania postawy wspierającej. Co ważne, osoby te muszą również posiadać umiejętność komunikowania

się bez angażowania się w sprawę, nie powinny przy tym udzielać rad ani sugestii co do treści zeznań. Ich zadanie kończy się z chwilą opuszczenia siedziby sądu przez świadka. Wsparcie dla świadków powinno być pod każdym względem neutralne i bezstronne.

- ***Historia***

W 2005 r. Norweska Krajowa Administracja Sądowa zdecydowała o rozpoczęciu 2-letniego programu wsparcia dla świadków w norweskich sądach. W styczniu 2006 r. wsparcie dla świadków wprowadzono w dwóch sądach okręgowych, tj. w Oslo oraz Trondheim. Rozwiązanie to zostało dobrze przyjęte przez świadków, adwokatów i prokuratorów. W 2007 r. Ministerstwo Sprawiedliwości zdecydowało, że Norweska Krajowa Administracja Sądowa będzie odpowiedzialna za rozpowszechnienie tego systemu, od 2008 r. wspiera finansowo sądy, które wprowadzają wsparcie dla świadków. Wyznaczony został także Krajowy Koordynator Wsparcia dla Świadków.

Według stanu na miesiąc czerwiec 2014 r., system funkcjonuje we wszystkich 6 sądach apelacyjnych i w 30 z 66 sądów okręgowych. Wprowadzone na rzecz świadków rozwiązania są obecnie częścią normalnej działalności sądownictwa

- ***Współpraca między Krajową Administracją Sądownictwa i Czerwonym Krzyżem***

Norweski model wsparcia dla świadków oparty jest na doświadczeniach angielskich i szwedzkich.. W krajach tych współpracują z różnymi organizacjami pozarządowymi, korzystającymi z pracy wolontariuszy.

Norweska Krajowa Administracja Sądowa nawiązała współpracę z Norweskim Czerwonym Krzyżem. Organizacja ta jest gwarantem neutralności udzielanego wsparcia. – brak jest bowiem powiązań pomiędzy wolontariuszami, a stronami postępowania.

Wolontariusze są wyposażeni w odznaki Norweskiego Czerwonego Krzyża, co zwiększa zaufanie do ich pracy. Osoby rekrutowane do obsługi świadków to często emeryci lub studenci, ale mogą to być również osoby zatrudnione w systemie zmianowym.

Wsparcie jest wprawdzie kierowane głównie do świadków występujących w sprawach karnych, ale każdego dnia sądy rozpatrują również dużą liczbę spraw cywilnych. Świadkowie występujący w tych sprawach mogą odczuwać niepewność co do tego, co czeka ich w sądzie i również potrzebować pomocy wolontariuszy.

Jak już wspomniano, w Norwegii podjęto decyzję o organizacji obsługi świadków w oparciu o pracę wolontariuszy. Takie rozwiązanie nie wyklucza zorganizowania wsparcia świadków na zasadzie odpłatnej pracy, ale wtedy należy zapewnić dobrze wyszkolony, oddany personel, zdolny do priorytetowego traktowania aspektu ludzkiego.

- Dodatkowe korzyści

Wsparcie daje świadkom poczucie pewności i bezpieczeństwa. Uważa się, że zeznania świadka, który czuje się bezpiecznie, są bardziej wartościowe. Stosowane rozwiązanie gwarantuje wyższy poziom obsługi interesantów w sądach.

Dzięki dobrze funkcjonującemu systemowi wsparcia, świadkowie czują się dobrze traktowani przez wymiar sprawiedliwości, a taka praktyka powinna doprowadzić w przyszłości do zmniejszenia skali zjawiska niestawiennictwa świadków. Oczywiście jest, że bez wiarygodnych zeznań świadków sądom będzie trudniej dobrze sprawować wymiar sprawiedliwości.

- Nabór

Nabór wolontariuszy wspierających świadków jest prowadzony przy współpracy sądów i Norweskiego Czerwonego Krzyża, który zamieszcza ogłoszenia w lokalnej prasie, plakaty informacyjne na uczelniach, w szkołach. Wyboru tych osób dokonuje Norweski Czerwony Krzyż. Wszyscy kandydaci muszą przejść etap rozmowy rekrutacyjnej, w wyniku której zostają wyłonione osoby gwarantujące rzetelną pomoc świadkom.

- Szkolenie

Szkolenie osób wspierających świadków obejmuje informacje prawne oraz praktyczne, dotyczące metod postępowaniu z osobami w szczególnym położeniu). Wolontariusze powinni posiadać wiedzę o podstawach zasadach działania wymiaru sprawiedliwości, a zwłaszcza o przebiegu przesłuchań. Powinni wiedzieć, jak traktować pokrzywdzonych i pozostałych świadków, szczególnie tzw. wrażliwych (np. osoby starsze, ułomne, małoletni).

Kandydaci na osoby wspierające świadków uczestniczą w 6-godzinnym szkoleniu, prowadzonym przez sędziów, adwokatów, prokuratorów i psychologów. Przed otrzymaniem zaświadczenia o ukończeniu szkolenia muszą także uczestniczyć w przesłuchaniach.

Podczas szkolenia sędzia wyjaśnia funkcjonowanie systemu prawnego, w tym prawa i obowiązki świadków, adwokat informuje o swojej roli jako obrońcy, a prokurator – o roli oskarżycieli i policji. Pracownik Czerwonego Krzyża przekazuje informacje o wolontariacie i oraz o właściwym traktowaniu osób, które są zdenerwowane, w tym o zakończeniu w odpowiedni sposób rozmowy. Kolejnym zagadnieniem są typowe reakcje ofiar przestępstw na konieczność stawienia się w sądzie i zapewne ponownego kontaktu ze sprawcą. Temat ten jest zwykle omawiany przez psychologa. Dzięki pomocy Norweskiej Krajowej Administracji Sądowej sąd, który wyraża chęć wprowadzenia u siebie wsparcia świadków, otrzymuje zaproszenie od sądu, w którym system już funkcjonuje.

- ***Doświadczenia***

Dzięki badaniom przeprowadzonym na bazie ankiet, a także informacji otrzymywanych od świadków i interesantów, ustalono, że pomoc udzielana świadkom oraz pozostałym osobom uczestniczącym w postępowaniach sądowych, osiągnęła wyższy poziom. Dzięki temu nastąpiła poprawa w dostępie do wymiaru sprawiedliwości dla ogółu społeczeństwa.

- ***Podsumowanie***

Wizyty studyjne pozwoliły zdobyć osobom zaangażowanym w realizację projektu nowe doświadczenia. Dzięki zaprezentowanym rozwiązaniom prawnym i praktycznym można porównać działanie systemów wspierania pokrzywdzonych oraz świadków w postępowaniu karnym w obu krajach i ocenić, które rozwiązania są warte przeniesienia. Na polskich uczestnikach wizyty w Oslo największe wrażenie zrobił nowatorski - nawet w Europie - system wspierania świadków. Wydaje się, że o ile zostanie podjęta decyzja o realizacji projektu pilotażowego dotyczącego pomocy dla świadków, norweska praktyka zostanie dobrze przyjęta zarówno przez świadków, jak i pozostałych uczestników postępowania karnego.

W trakcie bezpośrednich rozmów przedstawiciele obu stron mogli się lepiej poznać, co z jednej strony z pewnością ułatwi realizację działań w projekcie, a zarazem pozwala rozważyć kontynuowanie współpracy w przyszłości, na nowych obszarach.